ङ्गदवत् इनि । कनकाङ्गदिन् तद्युक्ते त्रि० विष्णौ पु० "महावराहोगोविन्दः सुषेणः कनकाङ्गदी" विष्णुस० ।

कनकाचल पु० कनकमयोऽचलः । १सुमेरुपर्व्वते, धान्याचलादिषु दशसु दानीयपर्व्वतेषु मध्ये दानीये स्वर्णपर्व्वते च । हेमशैलस्वर्णशैलादयोऽप्यत्र । तद्दानकालपरिमाणादि मत्स्यपु० उक्तं यथा "प्रथमोधान्यशैलः स्याद्द्वितीयो लवणाचलः । गुड़ाचलस्तृतीयस्तु चतुर्थो हेमपर्व्वतः । पञ्चमस्तिलशैलः स्यात् षष्ठः कार्पासपर्वतः । सप्तमो घृतशैलश्च रत्नशैलस्तथाष्टमः । राजतो नवमस्तद्वद्दशमः शर्कराचलः । वक्ष्ये विधानमेतेषां यथावदनुपूर्व्वशः । अयने विषुवे पुण्ये व्यतीपाते दिनक्षये । शुक्लपक्षे तृतीयायामुपरागे शशिक्षये । विवाहोत्सवयज्ञेषु द्वादश्यामथवा पुनः । शुक्लायां पञ्चदश्यां वा पुण्यर्क्षे वा विधानतः । धान्यशैलादयो देयाः यथा शास्त्रविधानतः । तीर्थे चायतने वापि गोष्ठे वा भवनाङ्गने । मण्डपं कारद्भक्त्या चतुरस्रमुदङ्मुखम् । प्रागुदक्प्लवनं तद्वत् प्राङ्मुखं वा विधानतः । गोमयेनानुलिप्तायां भूमावास्तीर्य्य वै कुशान् । तन्मध्ये पर्वतं कुर्य्याद्विष्कम्भपर्व्वतान्वितम्" । विधानयुक्तविष्कम्भपर्व्वतनिर्म्माणप्रकारादि धान्यपर्व्वत हेमाद्रे वक्ष्यते । अस्य परिमाणमुक्तं ब्रह्माण्ड पु० । "अथ पापहरं वक्ष्ये सुवर्णाचलमुत्तमम् । यस्य प्रसादाद्भवनं विरिञ्चेर्याति मानवः । उत्तमः पलसाहस्रो मध्यमः पञ्चभिः शतैः । तदर्द्धेनाधरस्तद्वत् अल्पवित्तोऽपि शक्तितः । दद्यादेकपलादूर्द्धं यथा शक्त्या विमत्सरः । धान्यपर्व्वतवत् सर्व्वं विदध्यात् विधिमुत्तमम् । विष्कम्भशैलास्तद्वच्च ऋत्विग्भ्यः प्रतिपादयेत्" ।

कनकाध्यक्ष पु० ७त० । सुवर्णरक्षणादावधिकृते अमरः ।

कनकायु पु० धृष्टराष्ट्रपुत्रभेदे तत्पुत्रगणने भा० आ० ६७अ० "उग्रायुधोभीमरेताः कनकायुर्दृढायुधः" ।

कनकार पु० कनकं दीप्तं यथा ऋच्छति सर्व्वतो व्याप्नोति ऋ-अण् । कोविदारवृक्षे । राजनि० ।

कनकालुका स्त्री कनकनिर्म्मिता आलुः संज्ञायां कन् । भृङ्गारे (झारी) सौवर्णकलसभेदे अमरः ।

कनकावतीमाधव कनकावतीं माधवञ्चाधिकृत्य कृतोग्रन्थः अण् आख्याधिकायाम् तस्य लुक् । कनकावतीमाधववृत्तान्ताख्यापके शिल्पकरूपनाटकभेदे तल्लक्षणं शिल्पकशब्दे वक्ष्यते ।

कनकाह्व पु० कनकस्याह्वा आह्वा यस्य । १सुवर्णनामनामके नागकेशरे न० । २धूस्तूरे पु० । अमरः कनकाह्वयोऽप्यत्र राजनि० । पुष्पे न० ।

कनखल पु० । १तीर्थभेदे तच्च तीर्थं गङ्गाद्वारसमीपस्थम् यथोक्तं भा० व० ९१अ० "बिभेद तरसा गङ्गां गङ्गाद्वारं युधिष्ठिर पुण्यं तद्ध्यायतं राजन् ! ब्रह्मर्षिगणसेवितम् । सनत्कुमारः कौरव्य ! पुण्यं कनखलं तथा । पर्व्वतस्य पुरुर्नाम यत्र जातः पुरूरवाः" । तस्य माहात्म्यमुक्तम् "गङ्गाद्वारे कुशावर्त्ते बिल्वके नीलपर्व्वते । तथा कनखले स्नात्वा धूतपाप्मा दिवं व्रजेत्" भा० अनु० २५ । "विशेषो वै कनखले प्रयागे परमं महत् । यत्राकार्य्यशतं कृत्वा कृतं गङ्गावसेचनम् । सर्व्वं तत्तस्य गङ्गापोदहत्यग्निरिवेन्धनम्" भा० व० ८५अ० । "ततो गच्छेत धर्म्मज्ञ नमस्कृत्य महागिरिम् । स्वर्गद्वारेण यत्तुल्यं गङ्गाद्वारं न संशयः" इत्युपक्रम्य "ततः कनखले स्नात्वा त्रिरात्रोपोषितोनरः । अश्वमेधमवाप्नोति स्वर्गलोकञ्च विन्दति" भा० व० ८४ । तत्तीर्थस्य २समीपस्थपर्व्वते च "एते कनखला राजन्नृषीणां दयितानृप ! । एषा प्रकाशते गङ्गा युधिष्ठिर ! महानदी" भा० व० १३५अ० "तस्माद्गच्छेरनुकनखलं शैलराजावतीर्णाम्" मेघ० "तीर्थं कनखलं नाम गङ्गाद्वारेऽस्ति पावनम् । यत्र काञ्चनपातेन जाह्नवी देवदन्तिना उशीनरगिरिप्रस्थाद्भित्त्वात्मवतारिता" कथासरित्सागरः ।

कनन त्रि० कन-युच् । काणे एकनेत्रे हेमच० ।

कनल त्रि० कन-अलच् । दीप्ते । तेन निर्वृत्तादि अरीहणा० चतुरर्थ्याम् वुञ् । कानलक तन्निर्वृत्तादौ त्रि० ।

कनवक पु० यदुवंश्ये वसुदेवभ्रातरि शूरस्य पुत्रभेदे । शूरात् वसुदेवोत्पत्तिमुक्त्वा । "देवभागस्ततोजज्ञे तथा देवश्रवाः पुनः । अनाधृष्टिः कनवको वत्सवानथ गृञ्जिमः" हरि० ३५ । तत्रैव "तन्द्रिजस्तन्द्रिपालश्च सुतौ कनवकस्य तु" ।

कना स्त्री कनि नामधातु-अच् । कनिष्ठायाम् । "पुनस्तदा वहति यत् कनाया दुहितुः" ऋ० १०,६१,५ ।

कनि नामधातु युवानं अल्पं वा करोति णिच्-कनादेशः उभय० सक० सेट् । कनयति ते । "कीर्त्तने कनयन्ति च" भट्टिः ।

कनिक्रद त्रि० क्रन्द-यङ् लुक् अच्-चुत्वाभावः निगागमश्च । अत्यन्तक्रन्दितरि । "इमं मा हिंसीरेकशफं पशुं कनिक्रदम्" यजु० ३,४८ । दाधर्तीत्यादि पा० सू० कनिक्रददिति प्रकृतिभागमात्रनिपातः तेनान्यप्रत्ययेऽपि रूपं भवत्येव ।

कनिष्ठ त्रि० अतिशयेन युवा अल्पो वा इष्ठन् कनादेशः । १अतितरुणे २अत्यल्पे । ३अनुजे तं स्त्री । ४दुर्बलाङ्गलौ